

# CHIRNOAGĂ + O NEDUMERIRE

... Ce mai pot însemna cuvintele lui Tocqueville astăzi, când aristocrația nu mai există? Pură nostalgie? Neîncrederea spontană a unui nobil față de "noutatea" democrației? Sau mai curînd teama (subînțeleasă) că ceea ce e socialmente dezirabil nu e neapărat favorabil spiritului? Dacă dăm aristocrației sensul ei originar ("putere a celor buni"), lucrurile se mai limpezesc: democrația nu poate avea sens dacă exclude puterea celor buni. Democrația e, dimpotrivă, șansa egală acordată celor buni de a avea acces la putere. Cu alte cuvinte, un stat democratic nu e acela care discreditează și exclude elita ci acela care lasă oricui posibilitatea de a deveni elită, de a se supune pe sine unei exigențe elitare.

Politicește, democrația e decizia inteligentă a celor mulți de a se livra celor buni. Cei buni sînt buni dacă știu să facă binele celor mulți. Cei mulți sînt buni dacă știu să-i identifice și să-i crediteze pe cei buni. Democrația autentică nu înlocuiește tirania unei minorități proaste prin ceea ce Tocqueville numea "tirania majorității". Ea nu înlocuiește calitatea prin număr. Democrația autentică înlocuiește elita arbitrară printr-o elită legitimă, majoritatea prin unanimitate.

Majoritatea se obține prin numărare. Unanimitatea - prin consens. Există, desigur, și o unanimitate suspectă: cea a consensului obținut el însuși prin numărare: consens de voturi înregimentate și nu consens de conștiințe libere. Consensul adevărat e o formă de iubire: e alinierea diferențelor individuale dinaintea unui criteriu comun: valoare de elită.

Se povestește, într-o istorie chinezească, despre un consiliu de război alcătuit din 11 generali. Consiliul trebuie să decidă dacă să angajeze un atac sau nu. Opt generali sînt pentru atac, trei împotrivă. Regele înclină în favoarea celor trei. Căci numărul 3 e compatibil cu structura unității, în vreme ce numărul 8, nu. Treimea poate fi "de-o ființă"; ea poartă în alcătuirea sa prestigiul lui unu, e unanimă. Opt nu e decît majoritar. Gîndită astfel, democrația nu mai intră - ca la Tocqueville - în conflict cu aristocrația. Și ea devine, în orice caz, tot atît de favorabilă poeziei...

ANDREI PLEȘU

iunie 1990

Iată și lista expozanților: HORIA BERNEA, GHEORGHE BERINDEI, FLORIN CIUBOTARU, MARIN GHERASIM, VASILE GORDUZ, SORIN DUMITRESCU, NECULAI PĂDURARU, MIRCEA SPĂTARU, NAPOLEON TIRON, iar invitați: Călin Beloescu, Darle Dup, Floruț Gruia, Mircea Roman, Mihai Sârbulescu și Gregorian Rusu.

Și după acest lung ocol - atunci era toamnă, totul e trecut, doar amintirile ne mai însoțesc, nu? - o altă expoziție, tot la Dalles și tot din vara lui 1990: MARCEL CHIRNOAGĂ. Gravură, desene, sculptură, zmeie pictate, măști, un lung exercițiu al imaginației. Poate că pentru starea noastră interioară din aceste momente detaliile "tehnice" contează mai puțin. Amalgamînd procedee și compunînd procedee, artistul realizează o lume care e a lui, dar și a noastră. Formele lui se întrepătrund cu văzutul și trăitul, ele strigă, aleargă, așteaptă, zîmbesc și luptă, nasc și mor precum existența însăși.

Departate de a fi literarizată, lumea propusă de Chirnoagă ne reprezintă. Cu tot ce avem bun și rău în noi înșine. Neliniști și incertitudini, spaime și interogații de tot soiul se elaborează la "vedere". Și apoi desenul, punctul tare al artistului. Amestec de expresionism energic și suprarealism exuberant, el dă o componentă a limbajului său plastic. Multă vitalitate, dar și bucurie de a trăi, tensiune de stări contradictorii. Lumea nu e nici rea, nici bună, pur și simplu ESTE! Grafica ce însoțește textul literar, că e vorba de Rilke sau Dante, conturează ipostazele poeticii acestui artist.

Bestiarul imaginat de Chirnoagă este coerent și supus unui real palpabil. Cu ochiul sau mintea, în trecut sau în prezent. Ura sau dragostea n-au nevoie de cuvinte pentru a fi "prinse" într-o ecuație plastică. Tensiunile psihologice se recompun prin jocul formelor. O expoziție binevenită într-o lume care chiar are nevoie de așa ceva. Și o nedumerire: expunerea concomitentă, chiar în prima sală de la Dalles, a unor icoane produse de un contemporan. Dincolo de caracterul "academic" al tratării - dar și de lipsa de expresie a lucrărilor - putem constata pe viu că doar o temă nu salvează opera de artă, iar meșteșugul - atîta cît e! - nu creează emoție. Dacă nici nu te bucuri, nici nu te înfurii, înseamnă că munca a fost în zadar. Presupunem că astfel de inițiative organizatorice - supuse "cerințelor" momentului - nu și-ar mai avea rostul. Chirnoagă "rămîne", icoanele, din păcate, nu.

BEDROS HORASANGIAN

*civilizația imagini*